Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (pátého senátu)

11. června 2020*

„Řízení o předběžné otázce – Duševní a průmyslové vlastnictví – Autorské právo a práva s ním související – Směrnice 2001/29/ES – Články 2 až 5 – Oblast působnosti – Užitkový předmět – Pojem ‚dílo' – Autorskoprávní ochrana děl – Podmínky – Forma výrobku, která je nezbytná pro dosažení technického výsledku – Skládací jízdní kolo"

Ve věci C-833/18,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím tribunal de l'entreprise de Liège (obchodní soud v Lutychu, Belgie) ze dne 18. prosince 2018, došlým Soudnímu dvoru dne 31. prosince 2018, v řízení

SI,

Brompton Bicycle Ltd

proti

Chedech/Get2Get,

SOUDNÍ DVŮR (pátý senát),

ve složení E. Regan, předseda senátu, I. Jarukaitis, E. Juhász (zpravodaj), M. Ilešič a C. Lycourgos, soudci,

generální advokát: M. Campos Sánchez-Bordona,

vedoucí soudní kanceláře: M. Longar, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 14. listopadu 2019,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za SI a Brompton Bicycle Ltd B. Van Asbroeckem, G. de Villegasem a A. Schockaertem, avocats,

– za Chedech/Get2Get A. Marín Melgarem, abogado,

– za belgickou vládu M. Jacobs a C. Pochet, jakož i J.-C. Halleuxem, jako zmocněnci,

– za polskou vládu B. Majczynou, jako zmocněncem,

– za Evropskou komisi É. Gippini Fournierem a J. Samnadda, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: francouzština.

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 6. února 2020,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (Úř. věst. 2001, L 167, s. 10; Zvl. vyd. 17/01, s. 230).

2 Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi SI a společností Brompton Bicycle Ltd (dále jen „Brompton“) na straně jedné a společností Chedech/Get2Get (dále jen „Get2Get“) na straně druhé ve věci žaloby pro porušení autorského práva podané proti posledně uvedené společnosti.

Právní rámec

Mezinárodní právo

Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl

3 Článek 2 Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl (Pařížský akt ze dne 24. července 1971), ve znění změny ze dne 28. září 1979 (dále jen „Bernská úmluva“), v odstavcích 1 a 7 stanoví:

„(1) Výraz ‚literární a umělecká díla‘ zahrnuje všechny výtvory z literární, vědecké a umělecké oblasti, bez ohledu na způsob nebo formu jejich vyjádření jako: […] díla kreslířská […]; díla užitného umění; […]

[…]

(7) Zákonodárstvím států Unie [pro ochranu práv autorů k jejich literárním a uměleckým dílům zavedenou Bernskou úmluvou] se vyhrazuje, aby upravila […] rozsah působnosti jejich zákonů na díla užitého umění a na průmyslové vzory a modely, jakož i podmínky, za nichž jsou taková díla, vzory a modely chráněny. Pro díla, jež jsou ve státě původu chráněna pouze jako vzory a modely, lze se v jiném státě Unie dovolávat jen zvláštní ochrany, jaká se přiznává v tomto státě vzorům a modelům; neposkytuje-li se však v tomto státě taková zvláštní ochrana, budou tato díla chráněna jako díla umělecká.“

Smlouva WIPO o právu autorském

4 Světová organizace duševního vlastnictví (WIPO) přijala v Ženevě dne 20. prosince 1996 smlouvu WIPO o právu autorském, která byla schválena jménem Evropského společenství rozhodnutím Rady 2000/278/ES ze dne 16. března 2000 (Úř. věst. 2000, L 89, s. 6; Zvl. vyd. 11/33, s. 208) a ve vztahu k Evropské unii vstoupila v platnost dne 14. března 2010 (Úř. věst. 2010, L 32, s. 1).

5 Článek 1 smlouvy WIPO o právu autorském, nadepsaný „Vztah k Bernské úmluvě“, v odst. 4 stanoví:

„Smluvní strany musí vyhovět článkům 1 až 21 a příloze Bernské úmluvy.“

6 Článek 2 této smlouvy stanoví:

„Ochrana autorského práva se vztahuje na vyjádření, nikoli však na myšlenky, postupy, způsoby fungování nebo matematické pojmy jako takové.“

Unijní právo

Směrnice 2001/29

7 Články 2 až 5 směrnice 2001/29 určují výlučná práva autorů, pokud jde o rozmnožování, sdělování a rozšiřování jejich děl.

8 Článek 9 uvedené směrnice, nadepsaný „Další používání jiných právních předpisů“, stanoví:

„Touto směrnicí nejsou dotčena ustanovení týkající se zejména patentových práv, ochranných známek, práv týkajících se průmyslových vzorů […].“

Nařízení (ES) č. 6/2002

9 Článek 8 nařízení Rady (ES) č. 6/2002 ze dne 12. prosince 2001 o (průmyslových) vzorech Společenství (Úř. věst. 2002, L 3, s. 1; Zvl. vyd. 13/27, s. 142), nadepsaný „(Průmyslové) vzory podmíněné jejich technickou funkcí a vzory vzájemného propojení“, v odst. 1 stanoví:

„Právo k (průmyslovému) vzoru [Unie] se nevztahuje na vzhledové znaky výrobku, které jsou podmíněny [pouze] jejich technickou funkcí.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

10 Brompton, společnost založená podle anglického práva, jejímž zakladatelem je SI, uvádí na trh skládací jízdní kolo, které je v současné podobě prodáváno od roku 1987 (dále jen „jízdní kolo Brompton“).

11 Jízdní kolo Brompton, jehož zvláštností je, že může mít tři různé pozice (složená, rozložená a prostřední pozice, která umožňuje, aby jízdní kolo zůstalo na zemi v rovnovážné pozici), bylo chráněno patentem, jehož platnost již skončila.

12 Společnost Get2Get uvádí na trh jízdní kolo (dále jen „jízdní kolo Chedech“), jehož vzhledový aspekt je velmi podobný vzhledovému aspektu jízdního kola Brompton a které může mít tři pozice uvedené v předcházejícím bodě.

13 Dne 21. listopadu 2017 se SI a Brompton obrátili na tribunal de l’entreprise de Liège (obchodní soud v Lutychu, Belgie), aby tento soud určil, že jízdní kola Chedech porušují autorské právo společnosti Brompton a osobnostní práva SI, a v důsledku toho nařídil společnosti Get2Get, aby ukončila činnost porušující jejich práva a stáhla výrobek ze všech prodejních míst.

14 Společnost Get2Get na svou obranu uvádí, že vzhled jízdního kola Chedech je podmíněn požadovaným technickým řešením, kterým je zajistit, aby toto jízdní kolo mohlo mít tři různé pozice. Za těchto podmínek může být takový vzhled chráněn pouze patentovým právem, a nikoli autorským právem.

15 Žalobci v původním řízení namítají, že všech tří pozic jízdního kola Brompton lze dosáhnout prostřednictvím jiných forem, než jsou formy, které tomuto jízdnímu kolu poskytl jeho tvůrce, což podle nich znamená, že jeho forma může být chráněna autorským právem.

16 Tribunal de l'entreprise de Liège (obchodní soud v Lutychu) poznamenal, že podle belgického práva je autorským právem chráněn jakýkoli výtvor, je-li vyjádřen ve zvláštní formě a je originální, což znamená, že takový užitkový předmět, jako je jízdní kolo, může být chráněn autorským právem. Ačkoli jsou v tomto ohledu formy, které jsou podmíněny dosažením technického výsledku, vyloučeny z autorskoprávní ochrany, nic to nemění na tom, že existují pochybnosti, pokud lze takového výsledku dosáhnout prostřednictvím jiných forem.

17 Tento soud uvádí, že Soudní dvůr v rozsudku ze dne 8. března 2018, DOCERAM (C-395/16, EU:C:2018:172), který byl vydán v oblasti práva (průmyslových) vzorů, vyložil čl. 8 odst. 1 nařízení č. 6/2002 v tom smyslu, že pro posouzení, zda vzhledové znaky výrobku jsou podmíněné pouze jeho technickou funkcí, je třeba prokázat, že tato funkce je jediným faktorem, který určil tyto znaky, přičemž existence alternativních (průmyslových) vzorů není v tomto ohledu určující.

18 Klade si proto otázku, zda by podobné řešení nemělo být přijato v oblasti autorského práva, pokud je vzhled výrobku, jehož ochrana je z tohoto důvodu požadována na základě směrnice 2001/29, nezbytný pro dosažení přesně stanoveného technického účinku.

19 Za těchto podmínek se tribunal de l'entreprise de Liège (obchodní soud v Lutychu) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Musí být unijní právo, a konkrétně směrnice [2001/29], která ve svých článcích 2 až 5 stanoví zejména různá výlučná práva, která přísluší nositelům autorského práva, vykládáno tak, že vylučuje autorskoprávní ochranu děl, jejichž forma je nezbytná pro dosažení technického výsledku?

2) Je třeba k posouzení nezbytnosti určité formy pro dosažení určitého technického výsledku zohlednit následující kritéria:

– existence dalších možných forem, které umožňují dosažení téhož technického výsledku,

– efektivnost formy k dosažení uvedeného výsledku,

– vůle údajného porušovatele autorského práva k dosažení tohoto výsledku,

– existence staršího patentu, jehož platnost již skončila, na postup, který umožňuje dosažení požadovaného technického výsledku?“

K předběžným otázkám

20 Podstatou obou otázek předkládajícího soudu, které je třeba zkoumat společně, je, zda články 2 až 5 směrnice 2001/29 musí být vykládány v tom smyslu, že se autorskoprávní ochrana, kterou stanoví, vztahuje na výrobek, jehož forma je přinejmenším zčásti nezbytná pro dosažení technického výsledku.

21 V souladu s články 2 až 5 směrnice 2001/29 jsou autoři chráněni proti rozmnožování, sdělování veřejnosti a veřejnému rozšiřování svých děl bez jejich svolení.

22 Podle ustálené judikatury Soudního dvora je pojem „dílo“ tvořen dvěma znaky. Předpokládá jednak existenci originálního předmětu, který je autorovým vlastním duševním výtvorem a jednak vyžaduje vyjádření tohoto výtvoru (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 12. září 2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, body 29 a 32, jakož i citovaná judikatura).

23 Pokud jde o první znak, z ustálené judikatury Soudního dvora vyplývá, že k tomu, aby mohl být určitý předmět považován za originální, je zároveň nezbytné a dostačující, odráží-li osobnost jeho autora, přičemž je výrazem jeho rozhodnutí učiněných na základě jeho tvůrčí svobody (rozsudek ze dne 12. září 2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, bod 30 a citovaná judikatura).

24 V tomto ohledu je třeba připomenout, že na základě ustálené judikatury v případě, že bylo zhotovení určitého předmětu dáno technickými úvahami, určitými pravidly nebo jinými omezeními, v jejichž důsledku nezůstal žádný prostor pro tvůrčí svobodu, nelze se domnívat, že tento předmět vykazuje originalitu nezbytnou k tomu, aby byl dílem, a požíval tedy ochrany přiznané autorským právem (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 12. září 2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, bod 31 a citovaná judikatura).

25 Pokud jde o druhý znak uvedený v bodě 22 tohoto rozsudku, Soudní dvůr upřesnil, že pojem „dílo“ uvedený ve směrnici 2001/29 nutně vyžaduje existenci dostatečně přesně a objektivně identifikovatelného předmětu (rozsudek ze dne 12. září 2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, bod 32 a citovaná judikatura).

26 Z toho vyplývá, že určitý předmět, který splňuje podmínku originality, může požívat autorskoprávní ochrany, i když bylo jeho zhotovení dáno technickými úvahami, nezabránilo-li takové omezení technickými úvahami autorovi, aby v tomto předmětu odrážel svou osobnost, přičemž je výrazem jeho rozhodnutí učiněných na základě jeho tvůrčí svobody.

27 V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že kritérium originality nemůže být splněno složkami předmětu, které se vyznačují pouze svou technickou funkcí, neboť zejména z článku 2 smlouvy WIPO o právu autorském vyplývá, že se ochrana autorského práva nevztahuje na myšlenky. Autorskoprávní ochrana myšlenek by totiž znamenala umožnit jejich monopolizaci na úkor zejména technického pokroku a průmyslového rozvoje (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 2. května 2012, SAS Institute, C-406/10, EU:C:2012:259, body 33 a 40). Jestliže je vyjádření uvedených složek dáno jejich technickou funkcí, jsou jednotlivé způsoby provedení myšlenky tak omezené, že daná myšlenka i dané vyjádření jsou zaměnitelné (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 22. prosince 2010, Bezpečnostní softwarová asociace, C-393/09, EU:C:2010:816, body 48 a 49).

28 Je tedy třeba přezkoumat, zda skládací jízdní kolo, o které jde ve věci v původním řízení, může být „dílem“ požívajícím ochrany stanovené ve směrnici 2001/29, přičemž je třeba poznamenat, že dotazy předkládajícího soudu se týkají nikoli druhého znaku uvedeného v bodě 22 tohoto rozsudku, neboť se jeví, že toto jízdní kolo lze dostatečně přesně a objektivně identifikovat, ale znaku prvního.

29 V projednávaném případě je pravda, že se jeví, že forma, kterou má uvedené jízdní kolo, je nezbytná pro dosažení určitého technického výsledku, a sice schopnosti tohoto jízdního kola mít tři různé pozice, z nichž jedna umožňuje, aby jízdní kolo zůstalo na zemi v rovnovážné pozici.

30 Přísluší však předkládajícímu soudu, aby zjistil, zda i přes tuto okolnost je toto jízdní kolo originálním dílem vzešlým z duševního výtvoru.

31 V tomto ohledu, jak bylo připomenuto v bodech 24, 26 a 27 tohoto rozsudku, tomu tak nemůže být v případě, že bylo zhotovení určitého předmětu dáno technickými úvahami, určitými pravidly nebo jinými omezeními, v jejichž důsledku nezůstal žádný prostor pro tvůrčí svobodu nebo zůstal prostor natolik omezený, že daná myšlenka i její vyjádření jsou zaměnitelné.

32 I když přetrvává možnost volby, pokud jde o formu předmětu, nelze dospět k závěru, že se na tento předmět nezbytně vztahuje pojem „dílo“ ve smyslu směrnice 2001/29. K určení, zda tomu tak skutečně je, přísluší předkládajícímu soudu, aby ověřil, zda jsou splněny podmínky připomenuté v bodech 22 až 27 tohoto rozsudku.

33 V případě, že je forma výrobku dána pouze jeho technickou funkcí, se na uvedený výrobek nemůže vztahovat autorskoprávní ochrana.

34 Za účelem určení, zda se na dotčený výrobek vztahuje autorskoprávní ochrana, tedy přísluší předkládajícímu soudu, aby určil, zda prostřednictvím této volby formy výrobku jeho autor vyjádřil své tvůrčí schopnosti originálním způsobem prostřednictvím rozhodnutí učiněných na základě své tvůrčí svobody a výrobek vytvořil tak, že odráží jeho osobnost.

35 V tomto kontextu a vzhledem k tomu, že musí být posuzována pouze originalita dotčeného výrobku, existence dalších možných forem, které umožňují dosažení téhož technického výsledku, třebaže umožňuje konstatovat existenci možnosti volby, není určující pro posouzení faktorů, kterými se řídila volba učiněná tvůrcem. Stejně tak vůle údajného porušovatele autorského práva není v rámci takového posouzení relevantní.

36 Pokud jde o existenci staršího patentu, jehož platnost ve věci v původním řízení již skončila, jakož i efektivnost formy k dosažení téhož technického výsledku, je třeba je zohlednit pouze v rozsahu, v němž tyto skutečnosti umožňují odhalit úvahy, které byly zohledněny při volbě formy dotčeného výrobku.

37 V každém případě je nutno zdůraznit, že za účelem posouzení, zda skládací jízdní kolo, o které jde ve věci v původním řízení, je originálním výtvorem, a je tak chráněno autorským právem, přísluší předkládajícímu soudu, aby zohlednil všechny relevantní okolnosti projednávaného případu, jak existovaly při koncepci tohoto předmětu, nezávisle na vnějších faktorech, jež nastaly po vytvoření výrobku.

38 V důsledku toho je třeba na předběžné otázky odpovědět tak, že články 2 až 5 směrnice 2001/29 musejí být vykládány v tom smyslu, že se autorskoprávní ochrana, kterou stanoví, vztahuje na výrobek, jehož forma je přinejmenším zčásti nezbytná pro dosažení technického výsledku, jestliže je tento výrobek originálním dílem vzešlým z duševního výtvoru v rozsahu, v němž prostřednictvím této formy jeho autor vyjádřil své tvůrčí schopnosti originálním způsobem prostřednictvím rozhodnutí učiněných na základě své tvůrčí svobody, takže uvedená forma odráží jeho osobnost, což přísluší ověřit vnitrostátnímu soudu s ohledem na všechny relevantní okolnosti sporu v původním řízení.

K nákladům řízení

39 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (pátý senát) rozhodl takto:

Články 2 až 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2011 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti musejí být vykládány v tom smyslu, že se autorskoprávní ochrana, kterou stanoví, vztahuje na výrobek, jehož forma je přinejmenším zčásti nezbytná pro dosažení technického výsledku, jestliže je tento výrobek originálním dílem vzešlým z duševního výtvoru v rozsahu, v němž prostřednictvím této formy jeho autor vyjádřil své tvůrčí schopnosti originálním způsobem prostřednictvím rozhodnutí učiněných na základě své tvůrčí svobody, takže uvedená forma odráží jeho osobnost, což přísluší ověřit vnitrostátnímu soudu s ohledem na všechny relevantní okolnosti sporu v původním řízení.

Podpisy.